

1 **CONCEPT VERSLAG**

2 **Van de Algemene Ledenvergadering van de NVVE, gehouden op 14 mei 2016 in de Rai**
3 **te Amsterdam**

4

5 Voorzitter:	<i>mw. mr.dr. M. Andriessen</i>
6 Aanwezige bestuursleden:	<i>mw. mr. B.L.M. Middeldorp (secretaris), prof.dr. H. Schreuder</i> 7 <i>(penningmeester), mw. drs. C.M J.C. Pauw- van Doormalen,</i> 8 <i>drs. Ch. Leeuwe</i>
9	
10 Afwezig bestuurslid:	<i>dr. D.J.B. Ringoir</i>
11	
12 Aanwezig namens het bureau:	<i>R. Schurink, directeur</i>
13	
14 Aantal aanwezige leden:	<i>201 leden</i>
15	
16 Verslag:	<i>mw. M.A.P. Muiser, verslagbureau Vi.a.Vi Office Management</i>
17	
18	

19 **1. Opening**

20

21 **De voorzitter** opent de vergadering om 14.02 uur en heet iedereen welkom namens het bestuur van
22 de NVVE. Ze stelt zichzelf voor.

23 Vanwege de wereldconferentie zijn veel mensen aanwezig, daarom is de ALV verhuisd naar een
24 grotere zaal. De wereldconferentie is volgens spreekster en vele anderen boeiend en interessant
25 geweest. Het is indrukwekkend om mensen vanuit de hele wereld die voor het "right to die" strijden, bij
26 elkaar te zien. Zij zijn niet gewend geestverwanten vanuit andere landen te treffen, elkaar te steunen
27 en mee te denken over de wijze waarop men verder komt met de gezamenlijke problemen. Dat is de
28 afgelopen dagen wel gebeurd. Zo zei een hoogleraar uit Oxford dat zij hier stond met tranen in haar
29 ogen, omdat het publiek niet tegen haar schreeuwde; dat was voor haar voor het eerst.
30 Spreekster bedankt de organisatie en de vele mensen die hebben meegewerkt aan de conferentie,
31 zoals de jeugdige projectsecretarissen die mensen uit de hele wereld bij elkaar hebben gekregen,
32 Annemarie van Ooijen, Krista Jansen, Laura de Vito en Nadya Viegas en de mensen in de groene T-
33 shirts, de vrijwilligers, die alles in goede banen hebben geleid.

34
35 *(Applaus.)*

36
37 Dit jaar is de ALV gecombineerd met de wereldconferentie. Daardoor is de presentatie van de
38 jaarcijfers van de NVVE erg laat. Het bestuur zal proberen ze volgend jaar eerder te presenteren,
39 want half mei is te laat.

40 Spreekster stelt de bestuursleden voor. De heer Ringoir is afwezig, omdat hij namens de NVVE bij de
41 vergadering zit van de wereldfederatie. Mevrouw Van den Wildenberg, een zeer gewaardeerd
42 bestuurslid, is op 1 april jl. plotseling overleden. Veel leden vinden dit een groot gemis, omdat ze
43 prettig was om mee te werken; stimulerend en inspirerend. Ze vormde de link met het bestuur van de
44 Levensidekliniek.

45 *(De vergadering neemt een moment van stilte in acht om haar te gedenken.)*

46
47 Op 1 september 2015 is de nieuwe directeur, de heer Schurink, begonnen. Vorig jaar is afscheid
48 genomen van mevrouw De Jong. De heer Schurink heeft al veel zaken opgepakt, zoals het activeren
49 van de leden met een aantal ledenberaden. Hij is eindverantwoordelijke voor het succesvol
50 organiseren van de wereldconferentie en hij is de instigator geweest van de nieuwe strategienota, die
51 eerst met het bestuur en daarna met leden in het ledenoverleg is besproken. Ook vandaag wordt er
52 uitgebreid over gesproken.

53
54 Door de minister van Volksgezondheid, mevrouw Schippers, is de commissie-Schnabel het afgelopen
55 jaar ingesteld naar aanleiding van het burgerinitiatief van ongeveer vier jaar geleden rond het thema
56 'voltooid leven'. Dit thema gaat over mensen die vinden dat het mooi genoeg is geweest, maar geen
57 aanwijsbare medische problemen hebben waardoor ze geholpen kunnen worden in het kader van de
58 Euthanasiewet. Gezien de grijze golf, neemt dit aantal mensen toe.

1 Veel instellingen en organisaties, waaronder de NVVE, hebben met de commissie-Schnabel
2 gesproken. Helaas is daar weinig uitgekomen. Het was gênant te horen dat de commissie bijna niets
3 weet over deze problematiek, maar denkt dat die wel meevalt en vindt dat er dus niets hoeft te
4 gebeuren. Er is zelfs geen onderzoek naar gedaan.

5 Daarop is de NVVE gaan praten met enkele politici die euthanasie in hun portefeuille hebben. Vier
6 partijen zijn ongelukkig met het advies. Vanwege de verkiezingen volgend jaar, stellen ze zich
7 voorzichtig op. Toch is er een aantal lijnen uitgezet, waarvan men wellicht iets kan verwachten. Dat
8 zijn de volgende:

- 9 1. Sommige politici denken dat het goed is dat de richtlijn van het OM wordt aangepast en
10 euthanasie bij voltooid leven niet meer vervolgd wordt. Er is veel vraag naar hoe het precies zit
11 met voltooid leven.
- 12 2. De NVVE registreert alle leden die met een vraag over voltooid leven bellen en zal tien daarvan
13 in beeld brengen voor de politici, zodat duidelijk is dat die problematiek wel degelijk bestaat.
- 14 3. Er wordt wel geregistreerd wanneer er euthanasie plaatsvindt, maar niet wanneer een verzoek
15 niet wordt gehonoreerd. Alleen de Levenseindekliniek registreert dit en laat er onderzoek naar
16 doen. Volgens de NVVE zouden andere artsen dit ook moeten registreren. Sommige politici
17 hebben daar oren naar.
- 18 4. Het meest omstreden is de laatstewilpil. Overigens stond er vanochtend een vreselijk artikel
19 over in de Volkskrant van Aleid Truijens. Politici vinden deze pil eng, vooral als er een proef
20 moet worden gedaan. De NVVE gaat door met het denken over een proef en het vormgeven
21 ervan.

22
23 Belangrijk blijft de vraag wat er in de programma's van de politieke partijen komt te staan. Daarom
24 vraagt spreekster de leden vooral te kijken of hierover iets in het programma van hun politieke partij
25 staat en zelf een bijdrage hieraan te leveren. De NVVE heeft een aantal punten die meegenomen
26 kunnen worden. Daarover kan men de NVVE bellen.

27
28 De afgelopen dagen is men op de wereldconferentie bezig geweest met wat er in het buitenland
29 gebeurt. Daarmee vergeleken zit de NVVE in een luxe positie. Maar in andere landen gebeurt er meer
30 dan ooit. In Nederland kan men last krijgen van de wet van de remmende voorsprong, omdat men de
31 Euthanasiewet zo geweldig vindt. Nederland loopt voorop in de wetgeving bij complexe problemen,
32 zoals bij mensen met psychiatrische stoornissen en mensen met dementie. De discussie over voltooid
33 leven is in het buitenland nog helemaal niet aan de orde. Nederland loopt echter achter op het terrein
34 van het geven van hulp bij zelfdoding door niet-artsen.

35 De grootste gemene deler internationaal is dat de bevolking voor meer mogelijkheden voor euthanasie
36 en hulp bij zelfdoding is, maar dat politici er huiverig voor zijn. Het is heel nuttig om met elkaar van
37 gedachten te wisselen over hoe dit dilemma kan worden doorbroken. Het bestuur is blij dat de leden
38 hier zijn om te helpen de volgende stap te zetten.

39
40 **Mevrouw Van der Putten** vraagt het bestuur om, gezien de hoeveelheid agendapunten die
41 waarschijnlijk veel tijd in beslag zal nemen en het belang van een groot deel ervan, alle tijd te nemen
42 die nodig is en ze zorgvuldig en met aandacht te bespreken, zodat er geen beslissingen onder
43 tijdsdruk hoeven te worden genomen of agendapunten moeten worden doorgeschoven.

44
45 **De voorzitter** belooft haar, haar best te zullen doen. Het jaarverslag en de begroting moeten worden
46 vastgesteld, maar wellicht kan er voor meer inhoudelijke zaken een andere keer een vervolg komen,
47 als men er niet uitkomt.

48 49 **2. Ingekomen stukken en mededelingen**

50
51 **De voorzitter** meldt dat een aantal brieven is binnengekomen.

- 52 - Erelid mevrouw Tuinstra wenst de ALV een goede bijeenkomst toe.
- 53 - Mevrouw Von Glahn schrijft dat ze 14 mei niet zo'n prettige datum vindt om over euthanasie te
54 praten, omdat dat de dag was dat Nederland in 1940 capituleerde. Spreekster vindt het goed
55 dat ze de NVVE hieraan herinnert.

56 Spreekster vervolgt dat erelid mevrouw Alberda aanwezig is. Ze heet haar welkom.

57

1 **3. Verslag van de ALV d.d. 2 mei 2015**

2
3 *Het verslag wordt bij acclamatie vastgesteld.*

4
5 **4. Jaarverslag 2015**

6
7 Blz. 21: **Mevrouw Van der Putten** stelt voor bij rg.35 een toelichting te geven op de nieuwe
8 werkgroep ledenparticipatie, die zich beijvert voor de inbreng van leden. Ze vindt het namelijk pijnlijk
9 dat er nooit een introductie is geweest van deze werkgroep, ondanks het feit dat er sprake is van een
10 zeer goede samenwerking en medewerking.

11 **De voorzitter** zegt toe dat dit in het verslag wordt opgenomen.

12
13 Blz. 22 rg.6: **De heer Fokkema** wijst op een spellingsfout: *besteed* in plaats van *besteedt*. Hij vervolgt
14 dat in het hele stuk diverse data worden genoemd. Soms staat er 2015 achter, soms 2016 en soms
15 niets, zoals op rg.18. Gaat het hier om 2015 of 2016?

16 **De voorzitter** antwoordt dat dit het Jaarverslag 2015 is. Als er geen jaartal staat, kan men ervan
17 uitgaan dat het om 2015 gaat. Als het om 2016 gaat, staat dat erbij.

18
19 Blz. 24 rg.22: **Mevrouw Willemsen** vraagt te vermelden op welke onderzoeksgroep de resultaten van
20 het AMC-onderzoek over de kansen op reanimeren betrekking hebben. Dit is namelijk een andere
21 groep dan die waarop de eerdere cijfers betrekking hadden.

22 **De heer Schurink** antwoordt dat het AMC-onderzoek zich heeft gericht op mensen in Noord-Holland
23 die op straat zijn gereanimeerd.

24
25 Blz. 25 rg.43: **De heer Van Ravesteyn** bestrijdt de opmerking dat er een *start* is gemaakt met
26 intervisie voor consulenten, omdat er al lang sprake is van besprekingen die soms intervisie worden
27 genoemd en soms casuïstiekbespreking. Het gaat om de *continuering* van de casuïstiekbespreking
28 c.q. intervisie. Hij pleit voor eenheid in taal.

29 **Mevrouw Willemsen** heeft bij ditzelfde stukje een tekstvoorstel: "*Er is een proef gestart met extern*
30 *begeleide intervisie voor de verschillende casuïstiekgroepen die tot nu toe in eigen kring lastige*
31 *casussen bespraken.*"

32 **De voorzitter** zegt toe dat deze tekst wordt opgenomen.

33
34 Blz. 27 rg.27-30: **De heer Enthoven** merkt op dat een tevredenheidspercentage van 87 niet de
35 kwalificatie *slechts* verdient. Daarom pleit hij ervoor dat woord te schrappen.

36 **De voorzitter** is het daarmee eens.

37
38 **De heer D'Angremond** verwijst naar een opmerking tijdens de ALV 2015 en herhaalt een pleidooi
39 voor een jaarverslag dat volgens de criteria SMART is opgesteld. Het gaat om de meetbaarheid en
40 traceerbaarheid van de doelstellingen en de vraag of deze al dan niet zijn gehaald.

41 **De voorzitter** vindt dit een terechte opmerking. Wellicht heeft de lacune hier iets te maken met de
42 directiewisseling van het afgelopen jaar. Geprobeerd is het jaarplan zo op te stellen dat er in de
43 verslaggeving meer SMART op kan worden gereageerd.

44 **De heer Schurink** vult aan dat de organisatie van de wereldconferentie de reden is dat men er niet
45 aan is toegekomen.

46
47 Blz. 26: **Mevrouw Euverman** vraagt waarom het lespakket over euthanasie alleen aan havo- en vwo-
48 leerlingen wordt aangeboden en niet aan vmbo-leerlingen.

49 **De voorzitter** antwoordt dat er geld is gegeven voor een lespakket voor havo- en vwo-leerlingen.
50 Wellicht dat iemand anders iets wil geven voor de vmbo-leerlingen.

51
52 *Met inachtneming van de opmerkingen wordt het jaarverslag vastgesteld.*

53
54 **Jaarverslag 2014-2015, leerstoel "Kwaliteit van de laatste levensfase en van sterven"**
55 **door prof. Dr. Van de Vathorst.**

56
57 Blz. 29, r. 5: **De heer Fokkema** vraagt of de voornemens voor het tweede jaar alsnog door de
58 hoogleraar worden uitgevoerd, of worden afgevoerd.

59 **De voorzitter** verwacht dat de voornemens voor het tweede jaar nog zullen worden uitgevoerd. Ze zal
60 het vragen.

1 Blz. 29, r. 23: **De heer Fokkema** is benieuwd of Katja ten Cate is bevallen van een jongen of een
2 meisje, dit tot enige hilariteit van de aanwezigen. De voorzitter bleef het antwoord schuldig.

3 4 **5. Financieel verslag en Jaarrekening 2015**

5
6 **De heer Schreuder** geeft een korte toelichting.

7 De NVVE is zeer solide gefinancierd. Maar dit jaar is een aantal zaken bijzonder.

8 Voor de wereldconferentie heeft de ALV € 150.000 in de bestemmingsreserve gezet. Die
9 bestemmingsreserve is onder andere bedoeld om de stichting te steunen die op aanraden van NVVE-
10 leden is opgericht voor het organiseren van de wereldconferentie. Met deze stichting wordt de NVVE
11 beschermd tegen mogelijke risico's. Er is € 75.000 uitgekeerd in de vorm van een lening aan die
12 stichting. De terugbetaling van die lening wordt niet verwacht, daarom is er een voorziening van
13 € 75.000 opgenomen voor verlieslatende contracten. Dit wordt in 2016 weer gedaan. Daarmee is de
14 bestemmingsreserve uitgeput. Het bestuur verwacht niet dat dit voldoende is. Volgend jaar zal bij de
15 afsluiting van de boeken van de wereldconferentie blijken wat het eindresultaat is geweest.

16
17 Tot nu toe werden de legaten in de algemene exploitatie meegenomen. Daarom lopen ze mee in de
18 resultatenrekening. De hoogte van de baten uit de legaten varieert. Het bestuur wil dit iets anders
19 gaan doen. Met een fonds zal worden geprobeerd de baten van de legaten op te krikken en de
20 variabiliteit uit de jaarrekening en de begroting te halen. Spreker komt daar nog op terug.

21
22 Omdat er van de leden geen verzoek komt om de reserves op pg. 50 toe te lichten, wordt dit
23 overgeslagen, met name om de toelichting kort te houden. Het gaat om lastige berekeningen.

24
25 **Mevrouw Van den Berg** vraagt wie er in de stichting voor de wereldconferentie en voor het fonds
26 voor de legaten zitten en wie er eventueel op de rem hebben kunnen trappen. Ze pleit ervoor dit in het
27 verslag op te nemen.

28 **De heer Schreuder** antwoordt dat de heren Schurink (directeur) en Rob Jonquière (voormalig interim-
29 directeur) in het bestuur van de stichting voor de wereldconferentie zitting hebben. Het fonds voor de
30 legaten is er nog niet, daarover zal de ALV later deze middag een beslissing nemen. Er komt een
31 adviescommissie voor dat fonds die de NVVE adviseert over de toekenning van gelden. In die
32 commissie zal het bestuurslid zitten dat erover gaat, op dit moment de heer Ringoir en de directeur.
33 Ook zal een extern lid met veel ervaring op het gebied van onderzoeksaanvragen worden
34 aangetrokken.

35 **De voorzitter** vult aan dat er geen aparte stichting, maar wel een apart fonds komt.

36 **Mevrouw Van den Berg** vindt het merkwaardig dat een directeur en een afgetreden directeur
37 toetreden tot een stichting. Ze vindt dit bestuurlijk gezien niet helemaal correct.

38 **De voorzitter** antwoordt dat hierin is geadviseerd. Inmiddels kan de stichting worden opgeheven,
39 omdat de wereldconferentie is geweest.

40 **Mevrouw Van der Putten** valt mevrouw Van den Berg bij. Ook al is de wereldconferentie na vandaag
41 voorbij, het gaat om het principe.

42
43 **Mevrouw Van Zanten** vraagt waarom de NVVE geen spaarrekening heeft bij de Triodosbank in
44 plaats van ING en ABN Amro. Immers, de Triodosbank wordt door de overheid gegarandeerd en is
45 daarmee een veilige bank.

46 **De heer Schreuder** antwoordt dat de NVVE kiest voor de vier systeembanken waarvoor de overheid
47 het depositogarantiestelsel hanteert en waarvan men aanneemt dat de overheid deze banken
48 overeind zal houden wanneer dat is uitgeput. Het zijn de meest veilige banken. Het
49 depositogarantiestelsel is ook op de Triodosbank van toepassing, maar de Nederlandse Staat zal de
50 Triodosbank niet redden als het garantiestelsel is uitgeput. Persoonlijk staat spreker als
51 rekeninghouder zeer sympathiek tegenover de Triodosbank, maar als penningmeester gaat hij voor
52 de veiligste banken.

53
54 **Mevrouw Willemsen** dankt de penningmeester voor zijn toelichting. Op blz. 47 staat onder hardware
55 en software twee keer buiten werking gesteld, maar de bedragen verschillen. Waarom verschillen ze?

56 **De heer Schreuder** kan nu geen antwoord geven, maar hij komt er graag op terug, indien gewenst.

57
58 *PM: na de ALV is uitgezocht dat het hier gaat om een desinvestering van hardware die nog niet*
59 *geheel was afgeschreven.*

60

1 **De heer Fokkema** vraagt hoe lang de NVVE al dezelfde accountant heeft, hoe lang het contract wordt
2 voortgezet en of er plannen zijn om te wisselen van accountant.

3 **De heer Schreuder** antwoordt dat het een goede gewoonte is om regelmatig van accountant te
4 wisselen. De huidige accountant is Mazars. De NVVE zou vorig jaar wisselen van accountant, maar in
5 verband met de directiewisseling en de wisseling van de controller is gekozen voor continuïteit in de
6 accountantscontrole. Daarom is het contract met een jaar verlengd en wordt nu een inschrijving
7 (tender) voorbereid voor een nieuwe accountant die de volgende jaarrekening zal controleren.

8 **De heer Fokkema** wijst op de statuten artikel 11, lid 4, waarin staat dat er naast een accountant ook
9 een commissie van twee leden van de vereniging moet worden benoemd die de jaarrekening
10 doorneemt en daarvan verslag doet conform artikel 12, lid 2b.

11 **De heer Schreuder** antwoordt dat dit artikel in de statutenwijziging is gezien. Dit artikel stamt uit de
12 tijd dat de NVVE klein was en men kon volstaan met een kascommissie. Met de groei van de NVVE is
13 het een goede gewoonte geworden om de controle door een gerenommeerde accountant te laten
14 doen. Daarmee is de noodzaak voor een kascommissie vervallen. De accountant controleert
15 aanzienlijk ingrijpender dan een kascommissie kan doen.

16
17 *Met inachtneming van de opmerkingen worden het financieel verslag en de jaarrekening bij*
18 *acclamatie vastgesteld.*

19

20 **6. Voorstel tot decharge van het bestuur**

21

22 *Het bestuur wordt decharge verleend voor het gevoerde financiële beleid.*

23

24 **7. Strategienota NVVE**

25

26 **De voorzitter** meldt dat er twee amendementen zijn ingediend waarbij het bestuur een reactie heeft
27 gevoegd. Daarover zal later worden gestemd.

28 De strategienota is in drie ledenberaden besproken en er is een ledenoverleg voorafgegaan aan deze
29 ALV. Dit heeft geleid tot aanpassing van de nota. Het bestuur verwacht dat men met deze versie goed
30 vooruit kan in de komende jaren.

31 Eerst wordt de nota in zijn algemeen aan de orde gesteld, daarna de amendementen.

32

33 **De heer D'Angremond** vindt dat de strategienota de indruk wekt dat het in Nederland allemaal goed
34 is geregeld. Hij verwacht meer strijdbaarheid van de NVVE om de hiaten in de wetgeving op het
35 gebied van de euthanasie aan de orde te stellen. De NVVE heeft immers meer leden dan de grootste
36 politieke partij in Nederland en kan een vuist maken.

37

38 **Mevrouw Willemsen** vraagt of het haar is toegestaan kleine tekstuele wijzigingsvoorstellen schriftelijk
39 in te dienen.

40 **De voorzitter** vindt dit een goed idee en dankt ervoor.

41

42 **De heer De Groot** verwacht een reactie van het bestuur op de opmerking dat de NVVE strijdbaarder
43 moet zijn en dat de NVVE vooruit wil.

44 **De voorzitter** antwoordt dat deze aanmoediging het bestuur aanspreekt. Ze heeft de indruk dat het
45 bestuur met deze strategienota al een paar goede stappen heeft gezet vergeleken met vorig jaar. Dit
46 blijkt ook uit de reacties. Onze inspanningen komen overigens niet altijd in de pers terecht. Concrete
47 voorstellen om het anders te doen, hoort ze graag.

48

49 **Mevrouw Koster** vraagt of er een reactie van de NVVE komt op het artikel in de Volkskrant van Aleid
50 Truijens. Ze wijst erop dat er binnen de vereniging veel potentie en knowhow is, maar dat ze die niet
51 tegenkomt. Dergelijke artikelen moeten veel duidelijker met kracht en inhoudelijk worden
52 weersproken.

53 **De voorzitter** reageert dat de leden daar zelf ook een rol in kunnen spelen.

54 **Mevrouw Koster** zegt dat ze dit doet. Zo heeft ze met Pia Dijkstra gesproken over het rapport van de
55 commissie-Schnabel. Ze vindt dat men politici moet steunen en missieven moet sturen in plaats van
56 ambtelijke stukken. Overigens vindt ze de website te talig. Ze vindt er niet de enorme kracht van de
57 leden op terug en pleit voor meer energie.

58 **De voorzitter** meldt dat het bestuur dit graag hoort. Als het bestuur een officiële reactie stuurt naar
59 een krant, wordt die vaak niet gepubliceerd omdat de krant de NVVE als belangengroep ziet. Als een

1 ander iets schrijft, wordt dat wel gepubliceerd.

2

3 **Mevrouw Van Baarle** begrijpt de vergadervolgorde niet. Ze vraagt de voorzitter de heer Beekman als
4 eerste het woord te geven om de amendementen toe te lichten, omdat in de amendementen cruciale
5 zaken aan de orde komen en ze volgens haar over de hele inhoud van de strategienota gaan. Daarom
6 heeft het geen zin om de strategienota eerst in algemene zin te bespreken.

7 **De heer Van Katwijk** sluit zich hierbij aan, maar hij complimenteert daarnaast het bestuur omdat het
8 heeft geluisterd naar de ledenraadplegingen en het ledenoverleg, want de hulpverlenersroute is weer
9 opgenomen. Er blijven echter nog veel kritiekpunten over.

10 **De voorzitter** antwoordt dat het bestuur een heel eind is meegegaan met de amendementen. Ze
11 geeft de heer Beekman het woord.

12

13 **Amendement 1 – Drie routes naar zelfgekozen levenseinde**

14

15 **De heer Beekman** leest namens de indieners een verklaring voor, die integraal in het verslag wordt
16 opgenomen.

17

18 "Een zelfgekozen humane dood veiligstellen, dat willen de leden van de NVVE. Er zijn verschillende
19 wegen naar een humaan sterven. En dat is goed, want dan kan ieder dié weg kiezen die het beste
20 past bij zijn persoon, zijn omstandigheden en zijn behoeften. Acht jaar geleden heeft de NVVE op zeer
21 goede gronden drie routes naar het zelfgekozen levenseinde onderscheiden:

- 22 1. de autonome route: hierbij neemt iemand zijn levenseinde in eigen hand, zonder beoordeling
23 door of hulp van een ander
- 24 2. de hulpverleningsroute: hierbij vraagt iemand om hulp bij zijn zelfdoding, niet van een arts, maar
25 van een naaste, een consulent of een andere hulpverlener
- 26 3. de medische route: hierbij vraagt iemand aan een arts om stervenshulp; dit is de route van de
27 Euthanasiewet.

28

29 In de nota 'Waardig sterven' zijn de drie routes zonder enige motivering weggeschreven. Daarvoor in
30 de plaats zijn twee scenario's gekomen, het autonome en het medische scenario. Beide worden
31 slechts summier beschreven.

32 Het is onbegrijpelijk dat het bestuur kiest voor inperking en wijziging van het brede palet van
33 mogelijkheden. De twee scenario's sluiten niet aan bij de uiteenlopende behoeften van mensen. Als
34 voor iemand de medische route niet mogelijk en de autonome route niet haalbaar zijn, is de
35 hulpverleningsroute de aangewezen weg. Bestuur, had geluisterd naar uw eigen adviescentrum, dan
36 had u deze onbegrijpelijke koerswijziging nooit voorgesteld!

37

38 Het amendement dat nu aan de orde is, stelt dat de nota op drie punten moet worden aangepast:

- 39 1. de drie routes naar het zelfgekozen levenseinde moeten worden opgenomen
- 40 2. de indeling in het autonome en het medische scenario vervalt
- 41 3. toegevoegd wordt het streven naar het legaliseren van stervenshulp door naasten, consulenten
42 en professionele hulpverleners.

43

44 Het bestuur adviseert om het amendement over te nemen. Maar hierbij spreekt het bestuur alleen
45 over het niet meer onderbrengen van de hulpverleningsroute bij het autonome scenario. Het bestuur
46 zegt niets over de drie routes en laat ook na inhoudelijk op de hulpverleningsroute in te gaan. En, nog
47 veel vreemder, het bestuur handhaaft de indeling in twee scenario's. Hierdoor is de nota tegenstrijdig
48 en inconsistent.

49 Het aannemen van het amendement betekent dat de nota op veel plaatsen moet worden herschreven.
50 Daarna dient de nota opnieuw aan deze vergadering te worden voorgelegd."

51

52 Vervolgens vraagt spreker aan de ALV voor het amendement te stemmen om de NVVE daarmee op
53 de goede koers te houden.

54

55 **De voorzitter** reageert dat het bestuur de gedachte uit het amendement heeft overgenomen om de
56 tekst aan te passen aan de drie daarin genoemde routes. Het bestuur heeft de tekst inmiddels
57 aangepast en adviseert de ALV om het amendement over te nemen. Ze stelt voor erover te stemmen
58 met stembriefjes.

1 **De heer D'Angremond** begrijpt niet helemaal waarover wordt gestemd. Het amendement ziet er
2 namelijk op dat de nota wordt herschreven, maar de voorzitter zegt dat de nota al is herschreven. Er
3 zit licht tussen deze twee opmerkingen.
4 Het advies van **de voorzitter** aan de ALV is om het amendement over te nemen. De eerste versie van
5 de strategienota is al voor een groot deel aangepast.
6
7 **De heer Beekman** vindt de nota volstrekt onvoldoende aangepast.
8 Volgens amendement 1 moet de nota worden herschreven, moeten de drie routes expliciet in de nota
9 worden opgenomen, moet worden beschreven waarom er een hulpverlenersroute is en wat daaraan
10 goed is, en moet de hulp door anderen dan artsen worden opgenomen. Dat is vrij beperkt gebeurd,
11 dus er moet veel meer worden aangepast. Spreker kan een notitie aanleveren waarin alle punten
12 staan waarop de nota moet worden aangepast.
13 **De voorzitter** denkt dat het voor een deel ook gaat om welke woorden worden gebruikt. Vanuit de
14 zaal wordt dit weersproken. Ze vervolgt dat het bestuur heeft geprobeerd tegemoet te komen aan het
15 amendement en daar geen problemen mee heeft.
16 **De heer Leeuwe** vult aan dat de tekst van het besluit in het amendement moet worden overgenomen
17 en in de nota verwerkt, als de ALV dit amendement aanneemt. Die tekst bestaat uit twee punten.
18 **De heer Beekman** reageert dat punt 1 van het besluit luidt: "De nota 'Waardig sterven' wordt zodanig
19 aangepast dat de drie routes naar het zelfgekozen levenseinde worden onderscheiden, namelijk de
20 autonome route, de hulverleningsroute en de medische route; hiermee vervalt de indeling in het
21 autonome en medische scenario." Dit betekent een grotendeels herschrijven van de nota.
22 **Mevrouw Middeldorp** legt uit dat de nota hierop nog niet is aangepast, omdat de vergadering nog
23 moet stemmen over het amendement. Het is mogelijk dat de ALV het amendement niet overneemt.
24 Het bestuur adviseert dat wel te doen, maar dat is aan de ALV. Als het amendement niet wordt
25 overgenomen, wordt de nota niet aangepast. Het bestuur heeft de eerste versie van de nota
26 aangepast naar aanleiding van het ledenoverleg en het ledenberaad. Daarmee heeft het bestuur
27 geprobeerd tegemoet te komen aan de leden, maar dit is voor de indieners van het amendement niet
28 voldoende gebleken.
29 **De heer Beekman** vindt dit helder. Dit betekent volgens hem dat de herziene nota opnieuw aan de
30 ALV moet worden voorgelegd.
31 **Mevrouw Middeldorp** moet daarover nadenken, want daar gaat een jaar overheen en dan is er een
32 jaar verloren gegaan. Ze meent dat het bestuur de nota moet aanpassen op basis van wat de ALV nu
33 zegt.
34
35 **Mevrouw van der Putten** pleit er mede in dit verband voor vaker, minstens twee keer per jaar, een
36 ALV bijeen te roepen. Er staan vanmiddag meer punten op de agenda, die gezien de beperkte tijd niet
37 meer aan bod komen. Ze dringt er op aan deze in het najaar nog een keer in alle rust te bekijken, te
38 bespreken en ter goedkeuring aan de leden voor te leggen.
39
40 **Mevrouw Jobse** is in verwarring gebracht. De nota is enigszins aangepast. Volgens de heer
41 Beekman is dat niet voldoende gebeurd. Het bestuur zegt ervan uit te gaan dat met de aanpassingen
42 aan de bezwaren van de indieners is voldaan, maar dat is niet zo. Er moet nog meer herschreven
43 worden. Het bestuur spreekt zichzelf tegen.
44 **De voorzitter** erkent dat dit onduidelijk was. Het bestuur heeft geprobeerd de tekst aan te passen,
45 omdat er volgens de leden iets ontbrak aan de hulpverlenersroute in de strategienota. Maar dit is niet
46 helemaal conform het amendement gebeurd. Ze stelt voor het amendement in stemming te brengen.
47 Het bestuur neemt het namelijk over.
48
49 **De heer Olivier** stelt voor eerst over amendement 2 te praten, om daarna eventueel over het geheel
50 te stemmen. Overigens steunt hij niet op voorhand het idee om in het najaar een ALV te houden.
51 **De heer Noord** denkt dat niet over amendement 1 kan worden gestemd. De vraag is of de NVVE
52 kiest voor twee of drie routes. Dat is zo principieel dat men eerst moet weten waarover men stemt.
53 **De voorzitter** antwoordt dat de stemming gaat over de twee punten, vermeld op blz. 81.
54
55 **De heer Woittiez** meldt dat hij voor het amendement zal stemmen. Hij gaat een heel eind mee met de
56 opmerking van het bestuur dat de drie routes zijn verwerkt. Op blz. 71 staat het autonome scenario
57 benoemd en op blz. 72 de hulpverlenersroute en het medische scenario. Het bestuur heeft die
58 beweging grootscheeps ingezet. Hij vindt het dus niet nodig dat de strategienota helemaal wordt
59 herschreven. De NVVE moet namelijk verder.
60

1 **De heer Van Riemsdijk** weet nog steeds niet of er wordt gestemd over amendement 1 inclusief
2 herschrijven of exclusief herschrijven. Hij meent dat in het amendement indirect staat dat de nota
3 moet worden herschreven.

4 **De voorzitter** antwoordt dat het bestuur voor de punten 1 en 2 in het besluit is. Ze bestrijdt dat er
5 indirect staat dat de nota moet worden herschreven.

6
7 **Mevrouw Defesche** merkt op dat volgens het amendement de indeling in het autonome en medische
8 scenario vervalst, terwijl die nog steeds wordt gehanteerd. Ze concludeert dat de hulpverlenersroute er
9 halfbakken in is gefietst.

10 **De voorzitter** antwoordt dat de nota 'Waardig sterven' wordt aangepast – dus niet helemaal
11 herschreven – en dat de drie routes naar het zelfgekozen levenseinde erin worden onderschreven,
12 namelijk de autonome, de hulpverlenings- en de medische route. Hiermee vervalst de indeling in het
13 autonome en medische scenario. Het tweede punt van het amendement houdt in: "Aan paragraaf 6
14 van de nota 'Waardig sterven' wordt toegevoegd het punt: Streven naar het legaliseren van
15 stervenshulp door naasten, consulenten en professionele hulpverleners." Dit betekent dat het bestuur
16 meer moet aanpassen dan nu is gebeurd.

17
18 *Het amendement wordt aangenomen bij handopsteken met rode en groene kaartjes.*

19 20 **Amendement 2 – Medische stervenshulp in perspectief**

21
22 **De heer Beekman** dankt voor de steun voor amendement 1. Hij geeft een toelichting op amendement
23 2 namens de indieners. Hieronder volgt zijn integrale tekst.

24
25 "Het bestuur vindt de Euthanasiewet niet toekomstbestendig en schetst een nieuw
26 toekomstperspectief voor medische stervenshulp. Dat wordt het medische scenario genoemd. Wij
27 plaatsen bij dit scenario vijf kritische opmerkingen:

- 28 1. Het medische scenario wil euthanasie uit het strafrecht halen. Dit heeft voor ons geen enkele
29 urgentie. De arts die zich aan de zorgvuldigheidseisen houdt, heeft immers niets te vrezen.
- 30 2. Het medische scenario wil euthanasie tot normaal medisch handelen maken. Daarmee komen
31 de criteria voor euthanasie volledig in handen van artsen. Dit moeten we zeker niet willen. Het
32 zou het monopolie van artsen versterken.
- 33 3. Als euthanasie normaal medisch handelen wordt, verdwijnt het goed functionerende
34 mechanisme van de regionale toetsingscommissies. Daarmee verdwijnt de transparantie van de
35 euthanasiepraktijk en dat is niet goed.
- 36 4. In het medische scenario wordt de Euthanasiewet ter discussie gesteld. Wij vinden dit
37 onvoldoende doordacht en gevaarlijk. Tegenstanders van de Euthanasiewet zullen zeggen dat
38 zelfs de NVVE van de wet af wil.
- 39 5. Het medische scenario gaat uit van het veranderen van de positie van de arts, niet van het
40 versterken van de positie van de mens die wil sterven. Dit vinden wij een volstrekt verkeerde
41 insteek van een vereniging van mensen die voor zelfbeschikking zijn. Dit is misschien de
42 belangrijkste opmerking.

43
44 Wij vinden het medische scenario dus een slecht plan. Met het aannemen van het medische scenario
45 zou de NVVE een verkeerde afslag naar de toekomst nemen.

46 In de Euthanasiewet heeft de arts een prominente positie. De regie van het sterven ligt in hoge mate
47 bij de arts. Er is weinig ruimte voor zelfbeschikking.

48 Wij willen naar een medische route waarin veel meer sprake is van zelfbeschikking. In de toekomst
49 dient de regie van het sterven veel meer een gezamenlijke regie van de arts en de mens die gaat
50 sterven te zijn, waarbij de mens die het aangaat uiteindelijk beslist.

51 Overhaaste en ondoordachte keuzes moeten worden voorkomen. Daarom stellen wij een brede
52 discussie over de toekomst van medische stervenshulp voor. Dit onderdeel uit het amendement heeft
53 het bestuur overgenomen. Wij willen in deze discussie veel aandacht voor de opvattingen van de
54 mensen om wie het gaat, namelijk leden, vrijwilligers en medewerkers. Zij zijn de experts."

55 Vervolgens vraagt spreker de ALV om voor het amendement te stemmen en niet akkoord te gaan met
56 het ondoordacht morrelen aan de Euthanasiewet en met het medische scenario. Hij raadt het bestuur
57 aan te kiezen voor een andere koers, een nieuwe nota te schrijven en die aan de ALV voor te leggen.

58
59 **De voorzitter** gaat naar het amendement op blz. 81. De drie beslispunten zijn:

- 1 1. In de komende jaren wordt een brede discussie gevoerd over medische stervenshulp, waarbij in
- 2 de relatie tussen de mens die gaat sterven en zijn arts meer sprake zal zijn van zelfbeschikking
- 3 en eigen regie aan het eind van het leven.
- 4 2. De paragraaf in de nota 'Waardig sterven', die handelt over het in de toekomst gewenste
- 5 medische scenario, is prematuur en wordt daarom geschrapt.
- 6 3. Vooralsnog dient zeker niet aan de Euthanasiewet te worden getornd.

7
8 Het advies van het bestuur aan de ALV is duidelijk. Beslispunt 3 klopt niet, want het bestuur wil niet

9 aan de Euthanasiewet tornen, maar een aantal zaken bespreekbaar maken.

10 Het bestuur koestert de verworvenheden van de Euthanasiewet, maar is ook kritisch omdat die nog

11 een aantal onvolkomenheden kent.

12 Ook het bestuur stelt voor om in de komende jaren een brede discussie te voeren, zoals in beslispunt

13 1 staat, zij het dat het bestuur over de discussie met de medici explicieter is en een duidelijk

14 uitgangspunt wil inbrengen. Er moeten veel punten bespreekbaar worden gemaakt. Beekman c.s.

15 suggereren dat ze dat niet nodig vinden. Inzake beslispunt 2 ontraadt het bestuur het amendement.

16 Niet praten over het medische scenario is namelijk een vreemde gedachte, zeker als de ALV vindt dat

17 er meer moet gebeuren.

18 **De heer Beekman** reageert dat de indieners het medische scenario een slecht plan vinden. Hij heeft

19 dit met het noemen van vijf punten uitgelegd. De indieners vinden dat de kern van de verandering in

20 de medische route is dat de positie van de mens die wil sterven, wordt versterkt. Er moet meer een

21 gezamenlijke regie komen en het uiteindelijke besluit moet liggen bij de persoon die gaat sterven. Die

22 insteek hoort bij de NVVE, niet de positie van de arts.

23 **De heer Schreuder** reageert dat zojuist een amendement is aangenomen waarin drie routes worden

24 opgenomen in de herschreven nota: de autonome, de hulpverleners- en de medische route. Over die

25 drie routes moet de NVVE dus iets vinden.

26 Al jaren is gesproken over het feit dat men trots kan zijn op de medische route – dit is ook weer

27 gebleken op de wereldconferentie – maar dat deze nog vele gebreken kent, zoals het ontbreken van

28 de verwijsplicht van een arts die zelf geen euthanasie wil toepassen naar een arts die daartoe wel

29 bereid is. Deze verbetering is urgent.

30 Men dient voor alle drie routes tot verbeteringen te komen. Men is het erover eens dat men daarover

31 een brede discussie wil voeren; dit wordt expliciet vermeld in het bestuursstandpunt. Het bestuur wil

32 die brede discussie vooraf laten gaan door een expertmeeting, want er is nog veel onduidelijkheid,

33 ook over de gebruikte terminologie.

34 Het verschil van mening spitst zich toe op beslispunt 2. Moet het hele stuk waarin de onderwerpen

35 staan genoemd, die volgens het bestuur in de brede discussie aan de orde dienen te komen, worden

36 geschrapt, met de implicatie dat de komende jaren niet meer wordt gesproken over de medische

37 route? Het gaat immers om een meerjarenstrategie. Is men tevreden met de huidige Euthanasiewet?

38

39 **De heer Woittiez** meldt dat hij voor het eerste amendement heeft gestemd, omdat hij het belangrijk

40 vindt de drie routes naast elkaar te zetten. Hij vindt het logisch ook de medische route zeer serieus te

41 nemen. Op dit moment wordt daar het meest op gesteund en moet men het daarmee doen. Hij erkent

42 dat hoe meer de medici aan het roer staan, hoe minder dit op zelfbeschikking lijkt. Daarom vindt hij

43 het goed om te bekijken hoeveel ruimte voor zelfbeschikking in de medische route kan worden

44 gevonden. Dit doet de Levensindekliniek ook. Het slechtste scenario is om er niets mee te doen.

45

46 **Mevrouw Defesche** wijst erop dat de medische route de Euthanasiewet is. Het medisch scenario is

47 een heel nieuw idee, namelijk dat euthanasie normaal medisch handelen wordt. Met dit medische

48 scenario levert men zich uit aan artsen. Dat is het grote bezwaar van de indieners. Het probleem ligt

49 niet in de onvolkomenheden van de Euthanasiewet. De problemen liggen bij artsen die niet de

50 wettelijke ruimte gebruiken.

51 **De heer Schreuder** reageert dat er een terminologische verwarring is die voortkomt uit de term

52 'scenario'. Bij amendement 1 is die term geschrapt. Het medische scenario is vervangen door de

53 medische route. Die start met de huidige Euthanasiewet. Het bestuur vindt die wet onvolkomen, maar

54 wil deze als verworvenheid koesteren en doorgaan met het versterken en verbeteren ervan. Iedereen

55 heeft daarover zijn eigen opvattingen. Die worden in het voorstel van het bestuur ingebracht in de

56 expertmeeting en de brede discussie, waarna met elkaar wordt vastgesteld wat de juridisch, politiek

57 en medisch haalbare verbeteringen zijn op de medische route. De tekst die met amendement 2 zou

58 vervallen, bevat voor die discussie een aantal ideeën. Een brede discussie impliceert dat ideeën van

59 anderen, om te beginnen die van de leden van de NVVE, in die discussie worden ingebracht en aan

1 experts worden voorgelegd, om vervolgens te bepalen wat de prioriteiten zijn voor de verbeteringen
2 op de medische route. Daar pleit het bestuur voor.
3

4 **De heer Van Dam** vindt dat de NVVE een paar voorzeten geeft die beschamend zijn voor de
5 vereniging; namelijk het versterken van de positie van de arts. De patiënt wordt niet genoemd. Als er
6 eerst een expertmeeting komt waarin wordt gesproken over definities die al jaren bekend zijn en de
7 discussie die al jaren is gevoerd, zet de NVVE zichzelf op achterstand.
8 Dat is in flagrante tegenspraak met wat is gezegd: "ga iets doen aan de positie van de patiënt binnen
9 de bestaande Euthanasiewetgeving." Het bestuur dient eerlijk te zijn en de positie van de leden te
10 versterken. De KNMG doet de rest wel.
11

12 **De heer Schreuder** stelt een- en andermaal vast dat er onder de leden een palet aan meningen is
13 waar men voor wil gaan. Dat palet wordt door de drie routes afgedekt. Persoonlijk is hij sterk voor de
14 autonome route, in die zin luistert hij met buitengewoon veel sympathie naar het versterken van de
15 positie van degene die het betreft ten opzichte van de arts, met name in de autonome route. Omdat er
16 een medische route is, wil het bestuur zich ervoor inzetten om die te verbeteren. Minder afhankelijk
17 zijn van artsen zal daarbij zeker sterk worden bepleit.
18

19 **De voorzitter** begrijpt dat een aantal mensen de nota zo interpreteert dat het bestuur de arts meer
20 macht zou willen geven. Dit is nooit zo bedoeld. Het is heel goed dat de ALV het bestuur daarop wijst.
21 Dan moet daarnaar worden gekeken. Ze betreurt het dat dit niet eerder duidelijk was. In de nota moet
22 dus duidelijker komen te staan dat het ook gaat om de positie van de patiënt. De NVVE is niet bedoeld
23 om de positie van de arts alleen te versterken.
24

25 **De heer Dankart** merkt op dat zich hier wrekt dat de amendementen geen amendementen zijn,
26 omdat ze geen concrete tekstuele wijzigingen voorstellen. Hij ziet amendement 2 meer als een motie
27 en stelt voor om de dictumpunten 1 en 3 in het amendement te laten staan en dictumpunt 2 apart te
28 nemen. Dat gaat namelijk over iets heel anders. Hij verwacht dat de dictumpunten 1 en 3 op veel
29 steun kunnen rekenen, maar dat bij dictumpunt 2 duidelijk moet zijn wat er precies wordt bedoeld. Als
30 het amendement wordt gesplitst, zal spreker stemmen voor de dictumpunten 1 en 3 en moet hij nog
31 nadenken over dictumpunt 2.
32 **De voorzitter** vindt dit een verstandig voorstel.
33

34 **Mevrouw Roos** maakt bezwaar tegen het gebruik van de term "patiënt". Ze is geen patiënt en wil niet
35 zo genoemd worden. Ze vraagt vervolgens wat een expert is. Een expert gaat vaak over alle andere
36 mensen heen. Daar houdt ze niet zo van.
37

38 **De heer Sens** stelt het bestuur voor zijn boek 'De dood als erfenis' te lezen. Hij heeft dit geschreven
39 als ex-treinmachinist. Hij heeft een aantal mensen het leed uitgereden. Dat gaat niet de medische kant
40 op.
41

42 **De voorzitter** vraagt de heer Beekman of hij ermee akkoord gaat dat de stemming over amendement
43 2 wordt gesplitst in een stemming over dictumpunten 1 en 3 en een over dictumpunt 2.
44 **De heer Beekman** meldt dat de indieners niet vinden dat de medische route perfect is. Aan de
45 euthanasiepraktijk kan het nodige worden verbeterd. Maar de indieners vinden dat dit moet gebeuren
46 vanuit de mens die wil sterven en niet vanuit de arts.
47 Over de brede discussie is men het in feite eens. Een expertmeeting is echter niet nodig, want de zaal
48 is de expert. Ook is duidelijk dat men niet aan de Euthanasiewet wil tornen. De kern van het
49 amendement is dictumpunt 2. Als het voor de leden overzichtelijker is om dat apart in stemming te
50 brengen, kan dat.
51

52 *Daarop brengt de voorzitter dictumpunt 1 uit amendement 2 in stemming en constateert dat het met*
53 *algemene stemmen wordt aangenomen.*
54

55 *Daarop brengt de voorzitter dictumpunt 3 uit amendement 2 in stemming en constateert dat het met*
56 *drie stemmen tegen en de rest voor wordt aangenomen.*
57

58 **Mevrouw Van der Putten** vraagt precies uit te leggen wat vervolgens in stemming wordt gebracht,
59 wat het bestuur adviseert en wat de meningen zijn.
60

1 **De heer Schreuder** legt uit dat de volgende tekst in stemming wordt gebracht:
2 2. "De paragraaf in de nota 'Waardig sterven' die handelt over het in de toekomst gewenste
3 medische scenario is prematuur en wordt daarom geschrapt (dat wil zeggen de tekst onderaan
4 pag. 14 vanaf 'Medisch scenario...' tot en met onderaan pag. 15 '... het medisch scenario in
5 kaart te brengen' wordt geschrapt)."

6 Het bestuur wijst erop dat met amendement 1 drie routes zijn vastgesteld. Met dit dictumpunt vervalt
7 de tekst over de medische route en kan die niet in discussie worden gebracht.
8 Dit betekent niet dat de tekst die nu in de strategienota staat, uitpuftend is. Het bestuur zal zeer goed
9 luisteren naar de kritiek die men op die punten heeft. Er komen punten bij, wellicht uit een
10 expertmeeting, en zeker vanuit de NVVE-leden. Het bestuur zal aan politieke, medische en juridische
11 deskundigen en de NVVE-leden vragen wat haalbaar is. Dat wordt in een brede discussie gebracht
12 om de prioriteiten voor de verbeteringen van de medische route vast te stellen. Met dictumpunt 2 in
13 amendement 2 laat de ALV het bestuur met lege handen achter voor het opstarten van een
14 expertmeeting en het daarna voeren van een brede discussie. Het gaat erom verbeteringen op de
15 medische route te bereiken. Daarom ontraadt het bestuur dictumpunt 2 in amendement 2.

16
17 *Stemmen bij handopsteken met rode en groene kaartjes levert geen duidelijk beeld op. Daarom wordt*
18 *overgegaan tot het stemmen met stembriefjes. Degenen die stemmen, dienen gerechtigd te zijn om te*
19 *stemmen.*

20 *In het stembureau nemen zitting de heren Leeuwe en Beekman.*

21
22 **Mevrouw Willemsen** meldt dat zij zich van stemming onthoudt. Ze stelt voor om de tekst onder de
23 medische route te wijzigen en met de indieners van het amendement uit te werken. **De heer Leeuwe**
24 reageert dat mevrouw Willemsen dan blanco moet stemmen.

25
26 **De heer De Wit** meldt dat hij een machtiging heeft.
27 **Mevrouw Middeldorp** zegt dat volgens de statuten niet bij wijze van machtiging kan worden gestemd.
28 Bovendien is hierover van tevoren geen verzoek ingediend bij het bestuur.
29 **De heer De Wit** reageert dat het kantoor is gebeld en navraag is gedaan. Gebruikmaking van een
30 machtiging is bevestigd door mevrouw De Ruig.
31 **De voorzitter** antwoordt dat er in dat geval een uitzondering wordt gemaakt.

32
33 *De uitslag volgt later.*

34
35 **8. Beleid en begroting 2016 op basis van:**
36 **a. Jaarplan 2016**

37
38 **De voorzitter** stelt het Jaarplan 2016 aan de orde. Ze wijst erop dat het meer SMART is geformuleerd
39 dan de vorige keer. De stemming over de strategienota wil ze houden nadat de stemming over het
40 amendement bekend is.

41 **Mevrouw Defesche** vindt dat er niet kan worden gesproken en/of gestemd over een jaarplan als er
42 geen duidelijkheid is over de strategienota. Het jaarplan is namelijk de uitvoering van de strategienota.
43 Die moet eerst worden geaccordeerd door de ALV.

44 **De voorzitter** vindt dat een beetje moeilijk, want het bestuur moet wel verder kunnen. Ze kan zich
45 voorstellen dat amendement 2 dictumpunt 2 kan leiden tot aanpassingen in het jaarplan. Er staat
46 echter veel meer in. Daarover kan wel worden gesproken en gestemd.

47 **Mevrouw Defesche** vraagt of in het jaarplan een splitsing is gemaakt op punten die in de uitvoering
48 relevant zijn voor de herziening in drie routes en die een groter belang toekennen aan de mens die wil
49 sterven. Als het bestuur het jaarplan daarop regel voor regel heeft bekeken, kan de ALV verder. De
50 indieners van de amendementen hebben dat gedaan en ze hebben geconstateerd dat er nog veel
51 punten moeten worden veranderd. Spreekster begrijpt dat het bestuur verder moet en stelt voor een
52 paar praktische punten te kiezen waarover echt moet worden gesproken. Over het geheel praten kan
53 niet.

54 **De voorzitter** vraagt of die punten zijn opgeschreven. Ze zijn niet aan het bestuur gestuurd, zodat het
55 daarnaar kon kijken en er zijn geen amendement over ingediend.

56 **Mevrouw Defesche** antwoordt dat veel punten kunnen worden gewijzigd en consistenter kunnen
57 worden gemaakt en dat nieuwe ideeën kunnen worden toegevoegd, als de strategie met een nieuwe
58 visie wordt bekeken. Wellicht moet men daarvoor nog een keer bij elkaar komen.

59 **De voorzitter** zegt dat er veel in het jaarplan staat dat te maken heeft met de drie routes. Over de
60 medische route is men het nog niet helemaal met elkaar eens. Als daarover de stemming bekend is,

1 wordt die aangepast in het jaarplan. Ze vraagt of er los van de medische route nog andere suggesties
2 zijn voor het jaarplan.
3

4 **De heer Van Ravesteyn** merkt op dat op blz. 84, rg. 5+6 wordt gesproken over complexe groepen als
5 psychiatrie. Psychiatrie, dementie en het lijden aan een voltooid leven zijn geen groepen. Hij pleit voor
6 zorgvuldig taalgebruik. Hij suggereert de volgende tekst: "*Complexe groepen als mensen met*
7 *psychiatrische stoornissen, mensen met dementie en mensen die lijden aan het leven.*"
8

9 Blz. 85 rg.20: **De heer Fokkema** wijst erop dat er staat: "Uit Vrije Weil" in plaats van Uit Vrije Wil.
10

11 Blz. 86: **Mevrouw Kuijpers** merkt op dat er het een en ander wordt gezegd over het wetenschappelijk
12 onderzoek over de laatstewilpil. Voorkomen zou moeten worden dat deze ter beschikking wordt
13 gesteld aan mensen met suïcidaal gedrag. Wie bepaalt wat suïcidaal gedrag is; daar is immers nog
14 discussie over? De Coöperatie Laatste Wil wil daarmee geen enkele bemoeienis hebben en de route
15 puur autonoom houden.

16 **De voorzitter** vraagt haar een tekstvoorstel te doen. **Mevrouw Kuijpers** zal dat doen.
17 Uit de zaal wordt geroepen dat de betekenis al zit in het gebruik van de term "verantwoord" in rg.13.
18 Daarmee kan de laatste zin van deze alinea over misbruik komen te vervallen. **De voorzitter** zegt toe
19 dat het bestuur hiernaar zal kijken.
20

21 **Mevrouw Roos** merkt op dat op blz. 85 wordt gesproken van "patiënt". Ze stelt voor daarvan "mens"
22 te maken.
23

24 **De heer Van Ravesteyn** merkt op dat op blz. 90 staat dat de ledenberaden plaatsvinden in maart
25 2016. Hoe gaat dit in 2017?
26 **De voorzitter** antwoordt dat het bestuur daar nog over nadenkt. Er komt een voorstel voor actieve
27 ledenparticipatie, gebruikmakend van de evaluaties die er zijn geweest.

28 **De heer Van Ravesteyn** vraagt of dit in de vorm gaat van ledenberaden, of anders.
29 **De heer Schurink** stelt voor daarover te praten met de werkgroep ledenparticipatie en samen de
30 evaluatie door te nemen om te kijken wat een betere vorm is.
31

32 **De heer Van Katwijk** wijst erop dat op blz. 89 wordt gesproken over de erkenning van de
33 wilsverklaring als bijdrage aan het Benelux Parlement. Hij stelt voor het hele pakket mee te nemen,
34 dus ook de niet-reanimeerpenning, enzovoorts. Bij het vorige symposium wilde men erover spreken,
35 maar door het ontbreken van de Nederlandse parlementsleden is dat er niet van gekomen.
36 **De voorzitter** vindt dit een goede tip.
37

38 **Mevrouw Van der Putten** pleit er voor in het vervolg jaarlijks vroeg in het voorjaar een ALV te
39 houden, waar de plannen voor het lopende jaar worden besproken. Een tweede ALV zou in het najaar
40 moeten worden gehouden om de voortgang te kunnen volgen. Ze maakt bezwaar tegen de
41 sneltreinvaart waarmee nu het jaarplan de revue passeert, constateert dat de geplande eindtijd voor
42 de vergadering van deze middag inmiddels ruim is overschreden en vraagt, wat met de
43 resterende agendapunten wordt gedaan.

44 **De voorzitter** antwoordt dat ze zal proberen de agenda af te handelen. Daarmee duurt de
45 vergadering misschien langer. Het bestuur zal het voorstel meenemen om vaker een ALV te houden.
46

47 **Mevrouw Visscher** vindt de manier waarop de vergadering wordt geleid erbarmelijk en ze vindt de
48 vergadering slecht voorbereid. Ze voelt zich als trouw lid van de NVVE niet serieus genomen. De
49 chaos die is ontstaan, ligt niet aan de leden. Ze vindt dat de vergadering niet verder moet worden
50 afgeraffeld.

51 **De voorzitter** reageert dat dit genoteerd wordt. Er zijn mensen die willen doorgaan.
52

53 **De heer D'Angremond** heeft eerder over SMART-formulering gesproken. Hij vindt de acties op blz.
54 92 te wijdloepig en weinig gespecificeerd. De M van SMART gaat over de meetbaarheid. "Bredere
55 scholing van vrijwilligers." Hoeveel vrijwilligers en hoe breed? "Bevorderen van correct gebruik van de
56 penning door BIG-geregistreerde professionals en EHBO'ers." Hoe wordt dat gemeten? Komt er een
57 register of klachtenbureau? Kortom, spreker mist de concrete uitwerkingen waarop de
58 werkzaamheden van het bestuur volgend jaar kunnen worden beoordeeld.

59 **De heer Schurink** antwoordt dat ervoor is gekozen de acties concreet te benoemen. Daarover wordt
60 volgend jaar gerapporteerd, dus ook over deze punten. In de hectiek van het organiseren van de

1 wereldconferentie is men echter niet verder gekomen dan dit. Hij neemt mee dat er misschien nog
2 meer SMART kan en moet worden geformuleerd.

3 **De voorzitter** vult aan dat dit betekent dat de ALV volgend jaar een beeld krijgt van hoe het is
4 gelopen met de brede scholing en de meetbaarheid Jaarplan.

5 **Mevrouw Defesche** vraagt of dit een toezegging is dat in het jaarplan volgend jaar meetbare doelen
6 zullen staan, of dat het een strategisch karakter blijft houden. Dit jaarplan is niet concreet, omdat nooit
7 kan worden gezegd of een doel wel of niet is gehaald.

8 **De voorzitter** antwoordt dat het bestuur met de suggestie aan de slag moet. Ze wijst op het verschil
9 tussen wat het bestuur met de ALV bespreekt over strategie en beleid en wat vervolgens door de
10 directeur met zijn bureau wordt uitgewerkt in concrete zaken. De vraag is hoe diep de ALV in de
11 organisatie wil duiken. Daarvoor is meer tijd nodig dan er nu is.

12

13 **De heer D'Angremond** mist in het organogram op blz. 96 tussen ALV en bestuur de inbreng van de
14 leden en een ledenadvies. Om 165.000 leden te betrekken bij de vereniging moet ergens in het
15 organisatieschema duidelijker worden dat er regelmatig overleg is met een groep leden die zich zeer
16 betrokken voelt bij wat er gebeurt binnen de vereniging. Spreker heeft voor deze ALV daarover een
17 suggestie gedaan.

18 **De voorzitter** erkent dat tijdens het ledenoverleg de suggestie is gedaan om een adviesraad in te
19 stellen. Het bestuur heeft daar nog onvoldoende over kunnen nadenken om een concreet voorstel te
20 kunnen doen. Dit komt later.

21

22 **De heer Van Riemsdijk** merkt op dat het fonds waarover aan het begin van de vergadering is
23 gesproken, al te makkelijk wordt overgeslagen. Dat staat op blz. 95. Komt het bestuur hier nog op
24 terug? Spreker steunt de opmerking van mevrouw Van den Berg over de zuiverheid van
25 samenstellingen van besturen van fondsen en stichtingen.

26 **De heer Schreuder** legt uit dat in de begroting geen aparte regel legaten meer staat in de reguliere
27 exploitatie. Op blz. 101 staan naast de reguliere baten en lasten, baten en lasten buiten exploitatie.
28 Dat is het aparte fonds. Daarvoor wordt € 300.000 begroot; dit is een schatting. In de afgelopen jaren
29 lag dat bedrag tussen de € 200.000 en € 650.000. Het aparte fonds is om de volgende reden in het
30 leven geroepen:

31 1. Bedrijfskundig is het verstandig om structurele en incidentele baten uit elkaar te halen en de
32 exploitatie te doen met de structurele baten. Daarom wordt er een apart fonds binnen de NVVE
33 jaarrekening gemaakt.

34 2. Het gaat om legaten die met een algemene bestemming naar de NVVE zijn gegaan. Specifieke
35 legaten worden specifiek verantwoord, maar ze vormen een uitzondering. Het bestuur wil
36 specifiek aan de nazaten kunnen uitleggen wat er met het geld is gebeurd, vooraf in intenties
37 en achteraf in bestedingen.

38 3. De NVVE staat niet bij de fondsen die worden genoemd in het fondsenboekje van de notaris.
39 Het bestuur wil dat dit NVVE-fonds erin komt te staan, zodat de NVVE gericht kan werven
40 voor dit fonds.

41

42 **De heer Stapelkamp** wijst erop dat er geen zelfstandige rechtspersoon nodig is als er geen speciale
43 toestemming van de Belastingdienst nodig is voor een ANBI-verklaring. Blijkbaar is er een andere
44 reden waarom het bestuur voor het fonds een rechtsvorm kiest. Het is niet correct dat de
45 penningmeester spreekt van een alleen voor de NVVE geormerkt fonds.

46 **De heer Schreuder** antwoordt dat de NVVE al een ANBI is (Algemeen Nut Beogende Instelling).
47 Daarvoor hoeft dus geen apart fonds te worden opgericht. Binnen de jaarrekening wordt een fonds
48 geormerkt waar de legaten onder vallen en dat valt automatisch onder de ANBI-regeling.

49 **De heer Stapelkamp** meent dat er dan geen fonds nodig is en een geormerkte bestemming
50 voldoende is. Hij vraagt welke deskundigen hierover zijn geraadpleegd. Hij wijst erop dat
51 fondsenwerfers voor goede doelen op dit moment regelmatig in een kwaad daglicht worden geplaatst.
52 De NVVE is daar tot nu toe gelukkig buiten gebleven.

53 **De heer Schreuder** antwoordt dat hij drie redenen heeft genoemd waarom het bestuur het verstandig
54 vindt deze gelden apart te alloceren en apart te laten zien als een fonds. Hij erkent dat er een aantal
55 incidenten is geweest met fondsen. De NVVE heeft zich laten adviseren door ervaren fondsenwerfers
56 die ook over die incidenten hebben gesproken. Die incidenten betekenen niet dat alle fondsen in
57 Nederland zijn besmet. Hun advies is dat een NVVE-fonds daar zeker niet door zal worden geraakt.

58

59 **De voorzitter** stelt aan de orde de uitslag van het amendement dictumpunt 2 en de stemming over de
60 strategienota.

1 **De heer Leeuwe** geeft namens het stembureau de uitslag. Op de presentielijst staan 201 personen.
2 180 hebben hun stem uitgebracht, waarvan 67 voor en 100 tegen amendement 2 dictumpunt 2. Er zijn
3 13 blanco stemmen uitgebracht. Volgens de statuten worden blanco stemmen als niet uitgebracht
4 beschouwd.

5
6 *Amendement 2 dictumpunt 2 is met 67 stemmen voor en 100 stemmen tegen verworpen.*

7
8 Nu de amendementen zijn behandeld, stelt de voorzitter de strategienota als geheel aan de orde.
9 Daarin zullen dus de aanpassingen nog worden verwerkt die genoemd worden in amendement 1 en
10 punten 1 en 3 van amendement 2.

11 *De geamendeerde strategienota wordt bij handopsteken met rode en groene kaartjes aangenomen.*

12
13 Daarna stelt **de voorzitter** aan de orde de stemming over het Jaarplan 2016, met inachtneming van
14 de amendementen die voor zover nodig zullen terugkomen in het Jaarplan 2016 en de opmerkingen
15 die zijn gemaakt over de concretisering van een aantal zaken.

16
17 *Het Jaarplan 2016 wordt bij handopsteken met rode en groene kaartjes aangenomen.*

18
19 **De voorzitter** legt uit dat het bestuur met deze besluiten van de ALV een aantal zaken in de
20 strategienota moet aanpassen. De aangepaste strategienota kan opgestuurd worden naar degenen
21 die dit wensen en zal op de website worden gezet. De volgende ALV komt de voortgang van het
22 beleid, zoals opgenomen in deze nota, opnieuw aan de orde.

23
24 **Mevrouw De Jong** meldt dat ze respect heeft voor de manier waarop het bestuur kans heeft gezien
25 de grote hoeveelheid vragen te beantwoorden, deze naar waarde te schatten en in ere te laten.

26 27 **b. Begroting 2016**

28
29 **Mevrouw Van den Berg** wijst erop dat boven de begroting de Stichting Euthanasia 2016 een donkere
30 wolk hangt. Het gereserveerde bedrag van € 150.000 is daarvoor niet voldoende. Het bestuur is er
31 uiteindelijk verantwoordelijk voor. Aan kaartinkomsten is € 150.000 minder binnengekomen dan
32 begroot, leert een kleine rekensom. Het gaat in het geheel dus over een veel groter bedrag dan €
33 150.000. Ze vraagt of het bestuur bereid is om samen met haar en de controller een overzicht te
34 maken van Euthanasia 2016 en om de wensen uit de bestemmingsreserve, op de 50PlusBeurs na,
35 voorlopig te bevriezen.

36 **De heer Schreuder** antwoordt dat voor de wereldconferentie € 150.000 in de bestemmingsreserve is
37 gezet. Bij de jaarrekening staat op blz. 50 dat de onttrekkingen uit de bestemmingsreserves in 2015
38 € 444.000 waren. Die worden gecompenseerd door in de bestemmingsreserves opnieuw € 450.000 te
39 doteren, zodat die in de jaarrekening van 2015 op peil blijven. Aan dat bedrag refereert mevrouw Van
40 den Berg op blz. 104.

41 Het bedrag van € 150.000 is voor de wereldconferentie zeker niet voldoende; dit werd vorig jaar al
42 gezegd. Met een grove calculatie komt men naar verwachting € 100.000 tekort. Dat komt volgend jaar
43 terug in de jaarrekening van de NVVE. Dat bedrag kan nu niet worden begroot, omdat er nog geen
44 afrondend overzicht is. Er moeten bijvoorbeeld nog facturen binnenkomen. Daarom is dit momenteel
45 nog een onvoorziene post. Alle leden mogen meekijken naar het afsluiten van de stichting
46 Wereldconferentie, dus ook mevrouw Van den Berg.

47 Spreker vindt het hoogst onverstandig om de bestemmingsreserves te bevriezen, omdat het om
48 honorabele doelen gaat. Zo gaat het project ICT over het up-to-date brengen en beveiligen van de
49 ICT-systemen, zodat de NVVE en de leden veel meer digitaal kunnen doen, zoals het vastleggen van
50 wilsverklaringen. Een andere reden om de wensen uit de bestemmingsreserve niet uit te stellen, is dat
51 dit bedrag aan het eind van het jaar aanwezig is.

52 **Mevrouw Van den Berg** stelt voor de 50PlusBeurs eruit te halen, omdat die regulier in de begroting
53 hoort te staan. Haar aanbod blijft om met de penningmeester mee te denken. **De heer Schreuder**
54 neemt het aanbod graag aan.

55
56 **Mevrouw Kluver** merkt op dat onder bijzondere baten en lasten € 300.000 staat voor het fonds voor
57 de legaten. Er staat ook dat hetzelfde bedrag wordt uitgegeven. Ze hoopt niet dat het bestuur meent
58 het geld dat binnenkomt, hetzelfde jaar weer te moeten uitgeven, maar dat er goed over wordt
59 nagedacht.

1 **De heer Schreuder** antwoordt dat het een goede gewoonte is om op nul te begroten. Dat is hier ook
2 gedaan. Het is zeer waarschijnlijk dat aan het eind van het jaar niet is uitgegeven wat er in de loop
3 van het jaar is binnengekomen. Het bedrag dat binnenkomt, is al onvoorspelbaar.
4 *De Begroting 2016 worden bij acclamatie vastgesteld.*

5 6 **9. Statutenwijziging**

7
8 **De voorzitter** meldt dat de wijziging over een aantal kleinigheden gaat.

9 **Mevrouw Middeldorp** geeft een toelichting. Vorig jaar is aangekondigd dat alle governance stukken
10 goed tegen het licht zouden worden gehouden. Sommige sluiten niet meer aan bij de huidige
11 inzichten, andere zijn inconsistent of onoverzichtelijk. Vorig jaar is het huishoudelijk reglement
12 aangepast en vastgesteld door de ALV.

13 Het bestuur heeft zich over de overige documenten laten adviseren en gevraagd om het huishoudelijk
14 reglement voor zover mogelijk onaangetast te laten. Dat was geen probleem. Het is wel meegestuurd
15 met de stukken, omdat in de statuten soms verwijzingen staan naar het huishoudelijk reglement.
16 Er worden twaalf wijzigingen voorgesteld voor de statuten, waarbij het overgrote deel pragmatisch is
17 om het besturen van een grote vereniging praktisch uitvoerbaarder te maken. Ze vraagt de
18 aanwezigen of er nog opmerkingen en vragen zijn.

19
20 **Mevrouw Van der Putten** vindt dat mevrouw Middeldorp de wijzigingen bagatelliseert. Op bijna alle
21 punten wordt de ALV, worden dus de leden, buitenspel gezet. Wie heeft dat bedacht? De NVVE is
22 een vereniging van 165.000 leden. Dit 'bestuur op afstand' stelt statutenwijzigingen voor waardoor
23 aan leden die niet over bepaalde onderwerpen zijn geïnformeerd, wordt gevraagd met terugwerkende
24 kracht beslissingen van het bestuur goed te keuren. Los van het feit dat zij het met de meeste
25 voorstellen totaal oneens is, vindt zij dat dit agendapunt er niet op deze manier moet behoort te
26 worden behandeld.

27 **De voorzitter** reageert dat het niet de bedoeling is om de ALV buitenspel te zetten. Het gaat om
28 suggesties die door een onafhankelijk bureau zijn gedaan dat ook andere verenigingen adviseert. Als
29 de ALV problemen heeft met de behandeling van dit voorstel op dit moment, wordt dit uitgesteld tot de
30 eerstvolgende ALV.

31
32 *Het vaststellen van de statutenwijziging wordt uitgesteld tot de volgende ALV.*

33 34 **10. Bestuursverkiezing**

35
36 **De voorzitter** meldt dat het bestuur helaas niet met twee nieuwe kandidaten kan komen. De
37 eerstvolgende ALV zal het bestuur opvolgers voor mevrouw Van den Wildenberg en de heer Ringoir
38 voorstellen. Het bestuur hoopt binnenkort kandidaten te vinden.

39
40 **Mevrouw Willemsen** merkt op dat het aftreden van de heer Ringoir lange tijd bekend is. Daarom
41 vraagt zij waarom het bestuur nog niet in zijn opvolging heeft kunnen voorzien. Ze vindt niet dat het
42 bestuur nieuwe bestuursleden kan aanstellen en de ALV achteraf toestemming kan vragen. Ze stelt
43 voor dit de eerstvolgende ALV te doen.

44 **De voorzitter** antwoordt dat dat haar voorstel is. De heer Ringoir zit momenteel deels op de stoel van
45 mevrouw Van den Wildenberg, omdat er een verbindingspersoon nodig is naar de Levenseindekliniek.
46 Het is moeilijk gebleken om mensen te vinden voor zijn portefeuille onderwijs, onderzoek en NVVE-
47 fonds. Het bestuur wil voor het NVVE-fonds een onafhankelijke persoon vinden.

48 49 **11. Voorstel tot (her)benoeming leden Commissie van Beroep, zoals bedoeld in artikel 18** 50 **van de statuten**

51
52 **Mevrouw Van der Putten** wijst erop dat in artikel 18 van de statuten staat dat zoveel mogelijk
53 commissieleden lid zijn van de vereniging. Ze heeft de indruk dat vacatures voornamelijk door
54 bestuursleden of oud-bestuursleden worden ingevuld. Daarvoor vraagt zij aandacht.

55 **De voorzitter** antwoordt dat dit leden zijn die verstand hebben van hoe de organisatie in elkaar zit.
56 Daarom kunnen ze problemen goed inschatten. Er kunnen tegenkandidaten worden voorgesteld,
57 maar dat is niet gebeurd.

58
59 *De leden van de Commissie van Beroep, de heer Ch. Boissevain en de heer J. Huisman, worden bij*
60 *handopsteken met rode en groene kaartjes herbenoemd.*

1
2 *Mevrouw A.V. van Nierop wordt bij handopsteken met rode en groene kaartjes benoemd tot lid van de*
3 *Commissie van Beroep.*
4 *De heer R. Jonquière wordt bij handopsteken met rode en groene kaartjes benoemd tot*
5 *plaatsvervangend lid van de Commissie van Beroep.*
6

7 **12. Rondvraag**

8
9 **De heer De Wit** stelt voor om in de toekomst machtigingen voor stemmingen in overweging te nemen.
10 Hij vraagt of de NVVE nog gezamenlijk optreedt met de Coöperatie Laatste Wil in het kader van de
11 proef met de laatstewilpil.

12 **De voorzitter** antwoordt dat naar de mogelijkheden van machtigingen wordt gekeken.
13 Er zijn twee proeven voor de laatstewilpil. De coöperatie doet iets met haar leden. De NVVE heeft een
14 proef voorgesteld die breder is bedoeld.

15 **De heer De Wit** vindt dat men beter gezamenlijk kan optreden dan ieder voor zich.

16 **De voorzitter** reageert hoe meer proefnemingen hoe beter.

17
18 **De heer Van Katwijk** houdt van het volgen van de beste voorbeelden. Op de wereldconferentie heeft
19 hij gehoord dat in Oregon voor het eerst in de wereld de mogelijkheid is geschapen om naar de
20 apotheek te gaan om het laatste middel op te halen. Hij stelt voor Nan Rosens daarover een film te
21 laten maken voor de public relations rond de proef, zodat de mensen een beeld krijgen van hoe
22 fantastisch het daar gaat.

23 **De voorzitter** vindt dat een geweldig idee. Het bestuur is heel blij met het voorbeeld van Oregon en
24 heeft goede contacten met de mensen daar.

25
26 **De heer Dankaart** adviseert het bestuur meer structuur te brengen in de vergadering door de
27 discussies op basis van concrete amendementen (met tekstwijzigingen) te laten voeren. Een
28 amendement kan worden aangenomen of afgekeurd en is concreter dan een motie. Moties worden
29 later uitgewerkt. Op deze manier kan de ALV binnen de gegeven tijd tot besluitvorming komen. Hij
30 vindt dat belangrijk, want hij heeft nu moeten kiezen tussen twee verplichtingen. Het bestuur doet heel
31 veel goed, maar dit kan beter.

32 **De voorzitter** dankt voor dit advies.

33
34 **Mevrouw Manschot** vraagt of er plannen zijn om de NVVE multicultureler te maken.

35 **De voorzitter** antwoordt mensen uit andere bevolkingsgroepen wel lid moeten willen worden en dat
36 deze nog niet zoveel belangstelling hebben. Er is aandacht voor. Hoogleraar Van de Vathorst is
37 er mee bezig en een student gaat promoveren op dit onderwerp.

38
39 **Mevrouw Manschot** bedankt het bestuur en de vrijwilligers zeer voor wat ze allemaal doen.

40
41 **Mevrouw Visser** merkt op dat de club sterk is gegroeid en dat er veel knowhow aanwezig is. Maar er
42 is ook achterstallig onderhoud. Ze stelt voor om op 1 november een ALV te houden.

43
44 **Mevrouw Jobse**, consulent, is lid van de NVVE en van de Coöperatie Laatste Wil. Het is voor haar
45 onduidelijk waarom er twee sporen worden gevolgd voor het onderzoek. Ook binnen het onderzoek
46 kunnen twee verschillende sporen worden gevolgd, maar niet als twee verschillende organisaties. De
47 Coöperatie Laatste Wil staat immers op de website van de NVVE en er wordt samengewerkt. Het is
48 voor haar heel onduidelijk wat de plaats van de coöperatie is, ook als leden een beroep doen op de
49 adviesdienst van de NVVE.

50 **De voorzitter** antwoordt dat de coöperatie geen onderdeel is van de NVVE, maar dat er wel veel
51 leden van de NVVE in zitten. Dit geldt ook voor De Einder en de Levenseindekliniek. Er zijn
52 verschillende verbanden

53 **Mevrouw Jobse** vindt dit niet duidelijk weergegeven op de site van de NVVE. **De voorzitter** zal
54 ernaar kijken.

55
56 **De heer Meijn** deelt mee dat hij hier met een stijgend gevoel van onbehagen heeft gezeten. Zijn
57 gevoel is dat men met zielsverwantschap over een belangrijk thema bij elkaar zit. Op de grote lijnen is
58 men het met elkaar eens. Maar er is iets aan de hand met het klimaat en de manier waarop
59 vanmiddag is samengewerkt. De ALV zit hier voor iedereen in Nederland. Wat zouden al die mensen
60 vinden van de manier waarop men hier met elkaar omgaat? Hij houdt een pleidooi om radicaal na te

1 denken over het klimaat en de manier waarop men hier samenwerkt. Dit is een uitnodiging, niet aan
2 het bestuur, maar aan de leden.

3

4 **13. Sluiting**

5

6 **De voorzitter** sluit hierop de vergadering om 16.43 uur.
7 (*Applaus.*)